

॥ श्री ॥

अथ श्री त्रिविक्रमपंडिताचार्यसूत श्री नारायणपंडिताचार्यविरचितः

॥ श्री मध्वविजयः ॥

१०. दशमः सर्गः

सपदि समस्फुरत भृशं माधवगुणसाधकोऽथ मध्वरविः ।

भृगुकुलतिलकस्थानं तापकरः पापपांथानाम ॥ १०.१ ॥

दशमतिशिश्याः कश्चिंशुभजनतायै कुतूहलनतायै ।

विविधसुवृत्तं वाक्यं काव्यमिबोचे सनायकस्तवकम ॥ १०.२ ॥

डुवनाद्धुतमध्वचेष्टितं न वदेमापि सुरायुशा वयम ।

सकलं खलु किंतु किंचिदप्यथ शुश्रूषुजनाय वर्ण्यते ॥ १०.३ ॥

क्वचिदीश्वरदेवमेश भूपं खननं पांथजनंविधापयंतम ।

स्वमपि प्रतिचोदयंतमूचे क्रियया नोऽहकुशलान प्रबोधयेति ॥ १०.४ ॥

प्रकारं प्रकटीकर्तुम आरभ्य विरराम नो ।

महीयोमतिमाहाअ्याद वैवशेयन खनन खलः ॥ १०.५ ॥

नानेनानेनानेनोनूनैन ननु नुन्नाः ।

नानाना नो नूनं नानेनानूननाहनुन्नः ॥ १०.६ ॥

यमशेषभवप्रभवः स्मरतामसुखाक्विरपैति न चित्रमिदम ।

মরুতীদৃশি ভাংতি হি যৎস্ববনে যমশেষভবপ্রভবঃ স্মরতাঃ ॥ ১০.৭ ॥

সংচরন্মচনীয়ঃ কদাচিদ বিভুঃ বিষ্ণুপদ্যাস্তটং বৈষ্ণবাগ্রেসরঃ ।
প্রাপদাশ্চৈর্নিজৈরেষ শিষ্যৈর্বৃতঃ ত্যক্তবিশ্বপ্লবং শাত্রবাতংকতঃ ॥ ১০.৮ ॥

ইমান স্বস্বপূর্বাশ্রয়ানাঅবাক্যাত সলীলং দয়ালুঃ স মূলাশ্রয়াত্মা ।
নিষেদ্ধননাদৃত্য চানন্যলংঘ্যাং তদাহত্যাযয়ত তাং নদীং সংসৃতিং বা ॥ ১০.৯ ॥

বারয়তবারয়ত বৈরিসুহৃদোহমুন মারয়তমারয়ত পারগমনাত প্রাক ।
আপতত আলপত ইত্যবদদুচ্চৈঃ স ত্বরকরাজপুরুষানুচিতবাচা ॥ ১০.১০ ॥

ন জডা জলে পতত সাহসাদহো ন ভয়ং হি বো বহুতয়াহবহোর্জনাৎ ।
ভবতাং পতিং ক্ষিতিপতিং দিদৃক্ষবঃ প্রতিয়াম কেন কলহং চিকীর্ষথ ॥ ১০.১১ ॥

বচসেত্যনেন স পরান ন্যরুণদ ভুজগান নরেদ্র ইব মংত্রবলাত ।
উদতারয়ত পরিজনং মৃতিভীসরিতশ্চ দেবসরিতশ্চ সমম ॥ ১০.১২ ॥

নির্বিকারচরিতোহপি পরীতঃ ক্রুরকিংকরসহস্রতয়েন ।
স ব্রজন্মদলসঙ্কগদীশঃ সিংহরাডিব স্গালসমূহে ॥ ১০.১৩ ॥

অপ্রকংপ্যবপুষং সুরাসুরৈঃ সিংহসংহননমেনমুন্নতম ।
প্রাপ্তমাঅনগরাংতিকং নৃপঃ প্রেক্ষ্য সৌধশিখরে স্থিতোহব্রবীত ॥ ১০.১৪ ॥

রিপুনৃপপ্রণিধিপ্রতিশংকয়া পথিকপাটনকর্মণি দীক্ষিতৈঃ ।

সুমুখ মে পুরুষৈঃ পরুশৈঃ কথং যমভট্টৈরিব নাসি বিহিংসিতঃ ॥ ১০.১৫ ॥

অপ্লবদেবনদীতরণং তে হংত কথং চ চিকীর্ষসি কিং ত্বম ।
তং নিগদং তমিতি প্রভৃতীহ স্মাহহ মহাপুরুষোত্তমদাসঃ ॥ ১০.১৬ ॥

য়োহসৌ দেবো বিশ্বদীপঃ প্রদীপ্তঃ কুর্মঃ সর্বং তৎ পরানুগ্রহেণ ।
য়ামস্তাবত তূর্ণমাশামুদীচীম ইত্যাদ্যং তদ্ভাষয়া চিত্রবাক্যম ॥ ১০.১৭ ॥

গাংভীর্যং ধৃতিমুরুবীর্যমার্যভাবং তেজোহগ্র্যং গিরমপি দেশকালযুক্তাম ।
রাজাহস্য স্ফুটমুপলভ্য বিস্মিতোহস্মৈ রাজ্যার্ধং সপদি সমর্পয়াংবভূব ॥ ১০.১৮ ॥

দংডার্হবুদ্ধিবিষয়ো নৃপপুরুষাণাং
রাজ্যার্হবুদ্ধিবিষয়োহভবদিথমেষঃ ।
নীতিং প্রকাশয়িতুমেব বিপৎসু কার্যাং গংতুং
প্রভুঃ প্রসভতোহপি তথা ব্যধাত সঃ ॥ ১০.১৯ ॥

কদাচিচ্চোরাণাং নিকরমবলোক্যাভিপততাং
অবস্থাপ্য স্বীয়ান করগপটপিংডার্থমতিকৃত ।
চরনেতেষেতানথ মিথ ইহাঘাতয়দহো
বিভুঃ সম্মোহ্য প্রাগ বিজয় ইব সংশপ্তকগণান ॥ ১০.২০ ॥

অন্যত্র চ চোরান ধন্যপ্রবরোহসৌ শূরান শতসংখ্যান প্রাপ্তান স্বজিঘাংসূন ।
একেন তু শিষ্যেণাহকৃষ্টকুঠারান নিস্তাডিতযুথ্যানদ্রাবয়ত দ্রাক ॥ ১০.২১ ॥

क्वचिच्छिला छट्टाभ्रमादमुं ससंघमत्यजन ।
अवेक्ष्य दस्यवः पुनः कुतूहलात् तमानमन ॥ १०.२२ ॥

सत्याच्छेदे सेच्छापान्तं व्याघ्राकारं दैत्यव्याघ्रम ।
प्रालेयाद्देः प्रांते प्राञ्जः पाणेलीलालेशेनाहूयस्यत् ॥ १०.२३ ॥

प्राप स नारायणतः शुद्धशिलाअप्रतिमाः ।
यासु स पद्मासहितो दोष्यहितः सन्निहितः ॥ १०.२४ ॥

पाराशर्यः परतत्त्वप्रसिद्धौ तां पर्यार्थं परमं भारतस्य ।
व्यक्तं वक्तुं निमुनक्ति स्म साक्षात् एनं धन्यं भुवने मन्यमानः ॥ १०.२५ ॥

तीर्थेषु तीर्थेषु च सौख्यतीर्थः क्षेत्रेषु च क्षेत्रविदां वरिष्ठः ।
गोविन्दमावन्द्य सहानुगोहगात्तं गङ्गां पुनस्तुङ्गतङ्गमालाम् ॥ १०.२६ ॥

प्लवैरपेतामवलोक्य सिंधुं सरोजवंधुं च तदाहस्तुसिंधुम्
तटे निषण्णानधिकं विषण्णान् निरीक्ष्य शिष्यानतरत स एताम् ॥ १०.२७ ॥

न वानरेन्द्रस्य विलङ्घिताक्लेशः न वा नरेन्द्रस्य विहर्तुरस्याम् ।
इमेहस्मरंस्तद्वपुषोहन्यथाहस्य शक्तस्य शङ्क्येत् विपत्तं कथं तैः ॥ १०.२८ ॥

जगत्प्रदीपायितगोगणाद्ये दिवाकरे मध्वदिवाकरे च ।
अव्यक्तरूपे श्रियमत्यजनं द्राक् सहांबुजैस्तुल्यनांबुजानि ॥ १०.२९ ॥

पदं पशोर्वा बिनतातनूजः तीर्था नदीं तावददीनसञ्चु ।
अनार्द्रवासाः स कुतूहलाद्रैः नृदेवभूदेवमुख्यैर्वन्दे ॥ १०.७० ॥

डीतैररातेरतिमात्रमत्र नतारकैरप्यथ तारकैः सः ।
श्वतेजसा विस्मितभूपनुनैः प्लबेन शिष्यान निरतारयत ताम ॥ १०.७१ ॥

विशङ्कटं श्वस्तुतिनीतटं ते दीपप्रदीपुः जनताभिर्पुर्णम् ।
सञ्चोदयत्पङ्कितमङ्गलाद्यं नाथावलोक्य क्वदोहभ्यपश्यन् ॥ १०.७२ ॥

आम्नायमाम्नायविदां विद्वङ् सभावभेदं प्रवदन्तमत्र ।
दैव्यां सभायामिव पद्मयोनिं प्रैक्षन्त साम्नात् सुखतीर्थमेते ॥ १०.७३ ॥

प्राप्तस्ततो हस्तिनराजधानीं मासानुवासेह स वासयोग्यान ।
मठांतरेहनन्तगुणांतरः सन एकांतदेशे सरितोहसमीपे ॥ १०.७४ ॥

डिञ्चु भूवः देवनदी जगाम शाखाविशेषेण निषेवितुं तम् ।
वागी च यत्प्रस्यतया कृतार्था शिवादिबन्द्या न तदत्र चित्रम् ॥ १०.७५ ॥

गुरुप्रवर्हस्य पदारविन्दं विदूरतः सा प्रणाम मूर्ता ।
उदार्यसौन्दर्यतनुं तनुं तां आलक्ष्य शिष्यैरतिविस्मितं तैः ॥ १०.७६ ॥

तेनोपयातेन कदाचनाथ वाराणसीं पापनिवारणेन ।
अवादि वागी बलिनः शिष्यान विलोक्य लीलावसरेहबलिष्ठान ॥ १०.७७ ॥

নিয়ুদ্ধসিন্ধৈ যুগপদ্ধি বীরম মন্যা ভবংতোহভিপতংতু মাং দ্রাক |
সমস্তশক্তিং ন যুনক্তি যঃ স্বাং অত্রাস্মদাজ্জাং স নিরাকরোতি || ১০.৩৮ ||

ইতীরয়ন পংচদশৈষ যুনঃ প্রাপ্তান প্রযুদ্ধান যুগপন্নিপাত্য |
উথীয়তাং যস্য সমর্থতা স্যাদ ইতি ব্রবাণঃ শনকৈর্জহাস || ১০.৩৯ ||

সৌমেরবং গৌরবমাবহংতি তবাংগমংগাংগুলয়শ্চ নোহংগে |
পুরা বিনশ্যাম ইতো দয়ালো স্বামিন বিমুংচেত্যবদংস্তদা তে || ১০.৪০ ||

তেনাথ মুক্তৈরতিবিস্ময়স্তৈঃ অবাপ্যনালোচ্য হি তৎস্বরূপম |
য়দ্ধুবিজ্জংভেগ সশংভুশক্রং জগত সমস্তং নিয়তং নিকামম || ১০.৪১ ||

সদাক্ষ্যমাঙ্কিস্তসমস্তপক্ষকো যতিঃ প্রভুং কোহপ্যমরাবতীপদঃ |
জিগীষয়া জ্ঞানসহায়কর্মণঃ প্রসাধ্যতাং সাধনতেতুদাহরত || ১০.৪২ ||

সংসাধিতার্থে ভগবত্যুক্তিবিত
পপ্রচ্ছ স জ্ঞানপদার্থমুগ্রধীঃ |
জ্ঞাতঃ স তে জ্ঞান্যসি চেন্ন চেন্ন স
প্রশ্নো ঘটেতেতি নিরাকৃতৈষ তম || ১০.৪৩ ||

বিতততমতমোহংতং সাধয়ংত্যা নিতাংতং
সদসিসদসি রেজে ব্যাখ্যয়া ব্যাসশিষ্যঃ |
সকলসময়িস্তাংভোজবংধাভিনংদী

शरदिशरदि चंद्रश्चंद्रिकासं पदेव ॥ १०.८४ ॥

जननं समयेसमये जगतः प्रथिते समये समयेदमिते ।
सनिरासमयेहसमये स्थितियुक्तं स्वभासमयेहसमयेष्टधिया ॥ १०.८५ ॥

वर्तस्वाध्याधि सर्वं दीव्येदं सोहनिशं स्वतंत्रो विष्णुः
उज्जासय दुष्टानां संस्फुरु साधून गुणाभिपूर्णेहप्यगुणः ॥ १०.८६ ॥

असमोत्तमो मतोहसौ श्रियःपतिर्विश्वतो विभिन्नात्मा ।
परमान प्रकाममर्थान प्रकाशयामास सेत्यादीन ॥ १०.८७ ॥

समानया याहनमाहस मायया ततयाहयमा ।
नयासना नाहस या न यातनाहललनाहतया ॥ १०.८८ ॥

प्राज्ञेऽना राज्ञेऽनां त्रिदिवपदवीं कौरवः क्षेत्रमाप्तुः
सम्भाराथ स्वविहतिपतङ्गस्तियुद्धोऽसवानाम ।
सत्याआदैरिह परिवृतो भाविमारीचद्भिः विस्मैरैः
सैर्निजन्पतन्हेतिदृष्ट्याहतिदुष्टैः ॥ १०.८९ ॥

विप्राश्चेशः क्षणार्थं कृतनतिरशितिश्रीर्हृषीकेशदेशे स्पष्टं दृष्टोहप्यदृष्टः
सपदि विहितवान विस्मयं देहभाजाम ।
स्वप्ने स्वप्नेरितान्यश्लगनिजनरोपाहतेर्भक्ष्यभोजैः
प्राज्ञैः प्राभोजयत स्वं गुरुमथिलगुरुं वेदयन वेदवंधुम ॥ १०.९० ॥

অবাস্তবান পুনরিষুপাতমস্মরদ রমাপতিং স পরশুরামমাদরাত |
স রাজকেল্যুরুকদলীসহস্রকং তদাহহদত্তব্যসিতিদত্তমুত্তমম || ১০.৫১ ||

স শংকরপদদ্বিজোপহৃতমাপ্য গোবাখ্যাগাং
গরিষ্ঠকদলীলসদশশতীচতুষ্কং চরন |
পয়ঃ কলশপঞ্চকত্রিকয়ুগাভিপূর্ণং পপৌ
অদৃষ্টগতিরপ্যভূন্ পন্থমংডলৈরুদ্যতৈঃ || ১০.৫২ ||

অয়মেব গোবিষয়তোহপি সদসি জনতার্থিতো জবাত |
পুষ্পমুত ফলমহো বিদধে জনসুপ্তিদানুপমগানসংপদা || ১০.৫৩ ||

ধন্যোহমহ্যত নাকিনামহিতহৃদ্বাণস্ স মোহজস্যয়ো মধেবা
ধ্বস্তদুরাগমোহগ্র্যহিমগুশ্রীঃ কামমায়ামিহত |
বিষ্ণুং বিশ্বজয়প্রদং স হি নমন সেব্যং সুসৌখ্যং মুদা দাম্ভ্যাচ্ছীধরমাময়াদিবিরহী
যোগী সুহৃত সর্বদা || ১০.৫৪ ||

ইতি ভুবনবিভূষণস্য ভূয়াং স্যবিগণিতানি কৃতাং তরাণি হংত |
শ্রবণমননকীর্তনৈরভীষ্টং প্রতিদদতীত্যমরাঃ প্রকীর্তয়ংতি || ১০.৫৫ ||

ইতি বিবিধগোধারাবারৈর্বিশারদবারিদো
হরিপদরতো বিদ্যাবিদ্যুৎপ্রদীপিতদিঙ্খুথঃ |
ভবভয়মহাঘর্মোত্তপ্তং সদংঘ্রিপমংডলং
সফলসুমনঃ সাংদ্রানংদং ব্যধাদবিপল্লবম || ১০.৫৬ ||

॥ इति श्रीमत्कविकुलतिलक त्रिविक्रमपंडिताचार्यसूत
श्रीनारायणपंडिताचार्यविरचिते श्रीमध्वविजये
आनंदाङ्किते दशमः सर्गः ॥

www.yousigma.com